

артықшылықтардың кешенін талант сияқты терминмен атайтын болсақ, онда әр білім алушыны дамытуға және қолдануға болатын таланттары бар деген идеяға көшейік. Бұл жағдайда таланттарды басқару (talent management) тұжырымдамасы студенттер таланттарын үнемі анықтау және оларды білімнің игілігі үшін ең жақсы түрде қолдануға болады.

Осылайша, таланттарды басқару-шығындар мен тәуекел деңгейін төмендету, жалдау сапасын жақсарту, сапалы білімнің тиімділік деңгейін арттыру мақсатында талантты жастарды біріктіру процесі.

Әдебиеттер

1. Давлетова М.Т. Положение о проведении олимпиады по маркетингу для учащихся школ и колледжей: ВНД (положения, правила, инструкции) / Давлетова М.Т.-: Университет "Туран". 2016. - ISBN // Электронно-библиотечная система TURAN: [сайт]. - URL: <https://e-lib.turan-edu.kz/book/89234>

2. <https://www.dissercat.com/content/sovershenstvovanie-mekhanizma-upravleniya-razvitiem-sfery-obrazovaniya>

Алтынбек Ә.С., 4 курс (Қарағанды Бөкетов университеті)
Ғылыми жетекші – э.ғ.м., аға оқытушы Ж.М. Зейнуллина

ЦИФРЛЫҚ ЕГІЗДЕРДІ ПАЙДАЛАНА ОТЫРЫП, УРБАНИЗАЦИЯЛАНҒАН АУМАҚТАРДЫ ДАМУ

Бүгінде Қазақстан аймақтарының әлеуметтік-экономикалық дамуы біркелкі емес. Тең институционалдық жағдайларға қарамастан, Қазақстан Республикасындағы субъектілері экономикалық тиімділік деңгейлерімен, өндіріс көлемімен, инвестициялар көлемімен және жұмыспен қамту деңгейімен ерекшеленеді. Төмен деңгейге, яғни қалаларға қарай біз олардың біркелкі емес дамуының (қалалық кеңістіктің) элементтерін көреміз. Айырмашылықтар әртүрлі табиғи – климаттық жағдайларға, еңбек ресурстарымен қамтамасыз ету деңгейіне және инфрақұрылымның даму деңгейіне байланысты қалыптасады. Алайда, Қазақстан қалаларының әкімшілік аудандары арасында айқын айырмашылықтарды көруге болады. Осылайша, урбанизацияланған аумақтар біркелкі дамымайды.

Қалалардың дамуы қала құрылысы жүйелері мен оларды басқарудың күрделілігімен қатар жүреді. Ауқымды қалалық жобаларды жүзеге асыру қиын, бұл қалалық кеңістіктің біркелкі дамымауының себептерінің бірі болып табылады. Қалалар ауқымды ұлғайтып қана қоймай, қалалық органның даму қарқынын арттырады. Ұйымдастыру, жоспарлау, басқару және бақылау үлкен назар аударуды қажет етеді. Біркелкі емес дамудың тағы бір себебі – қаланың орталық бөлігіне назар аудару, демек, "гетто аудандарының" пайда болуы.

Урбанизацияланған аумақтардың біркелкі емес дамуы мен қалыптасуы уақыт өте келе нашарлай түседі. Келесі салдарлар пайда болуы мүмкін [1]:

– Көлік желісінің шамадан тыс жүктелуі және қанағаттанарлықсыз көліктік қызмет көрсету (қаладағы көлік – қаланың барлық нүктелеріне қолжетімділікті анықтайтын инфрақұрылымның маңызды элементі);

– жаңа тұрғын үй аудандарын қолайсыз және қылмыстық ретінде дамыту және халықты коммерциялық алаңдармен, әлеуметтік инфрақұрылыммен және жайлы абаттандырумен жеткілікті қамтамасыз етудің болмауы (жаңа тұрғын аудандар тиісті инфрақұрылымсыз қала орталығынан әрі қарай пайда болады);

– мемлекеттік меншікті басқару тиімділігінің төмендеуі (қалалық кеңістіктің біркелкі дамымауы басқарудағы проблемалардың пайда болуына ықпал етеді, өйткені фокус жалпы қалада емес, жекелеген аудандарда болады);

– тұрғындар мен инвесторлар үшін қаланың тартымдылығын және оның бәсекеге қабілеттілігін төмендету (инфрақұрылым объектілерінің біркелкі бөлінбеуі қала тұрғындары мен туристерге теріс әсер етеді).

Аталған оқиғалар қаланың жалпы дамуына кері әсерін тигізуі мүмкін. "Жақсартулар" деп аталатындар кері әсер етуі мүмкін. Қалалық кеңістіктің біркелкі дамымауы дереу шешуді қажет ететін маңызды мәселе болып табылады. Қарастырылған құбылыстың салдары мұны растайды.

Осылайша, қалалық ортаны дамыту – бұл ең алдымен ғимараттар мен құрылыстарды салу, қайта құру және техникалық қайта жарақтандыру. Құрылыс саласы заманауи технологияларды, соның ішінде цифрландыру сияқты инновациялық технологияларды белсенді түрде енгізуде. Бұл цифрландыру урбанизацияланған аумақтардың, ақылды аймақтар мен қалалардың жиынтық тиімділігі мен бәсекеге қабілеттілігін арттыру құралына айналады.

Мысалы, қала күрделі организм ретінде нақты уақыт режимінде басқару мен бақылауды қажет етеді. Осындай мақсаттар үшін модельдер қолданылады. Мысалы, автоматтандырылған дизайн жүйесінің арқасында жобаның орындалу мерзімін тездететін BIM модельдеу. BIM белгілі бір объектіге бағытталған. Біз үлкенірек модельді – қаланың цифрлық егізін пайдалануды ұсынамыз.

Зерттеу барысында қаланың цифрлық егізін пайдалану урбанизацияланған аумақтардың біркелкі дамуын және оларды тиімді басқаруды қамтамасыз ете алады деген болжам жасалды.

Цифрлық (сандық) егіздер – бұл сандық ақпарат арқылы ұсынылған объектінің күрделі көшірмесі немесе моделі. Цифрлық (сандық) егіздер әртүрлі объектілерге және оның құрамдас бөліктеріне (адам, орын, процесс, құрылғы) сілтеме жасай алады. Нақты (физикалық) және цифрлық объект арасындағы тұрақты және кедергісіз деректерді беру арқылы бақылау жеңілдетіліп, жұмыс процестері оңтайландырылады [2].

Бұрын цифрлық егіздер техникалық дизайн саласында қолданылған. Жақында цифрлық егіздердің әлеуеті басқа салаларға, соның ішінде қала құрылысын басқару процестеріне тарала бастады. Сонымен қатар, қаланы цифрлық модельге ауыстыру (мысалы, Сингапурдың цифрлық егізі) және одан әрі шындыққа айналатын жаңа қала құру (мысалы, Амарвати қаласының цифрлық моделі) мүмкін.

Цифрлық (сандық) егіздердің басты ерекшелігі – сандық модельдеу. Дәл осы жағдай ағымдағы жағдайды талдауға, белгілі бір уақыт кезеңінен кейін объектінің өзгеруін болжауға және туындаған проблемалардың алдын алу үшін уақтылы шаралар қабылдауға мүмкіндік береді. Басқару және бақылау процесі кедергісіз болады.

Сандық егіз модельдеу моделіне негізделген. Модельдеу моделі белгілі бір оқиға орын алса не болатынын көрсетеді. Сандық дубль қазір не болып жатқанын және белгілі бір оқиға орын алса не болатынын көрсетеді. Сандық егіз модельдеу моделін нақты уақыт режимінде реттейді және қолдайды.

Осылайша, қаланың цифрлық егізін қалыптастыру белгіленген қала құрылысы мәселелерін шешуге, қала мен қала кеңістігін басқарудың жаңа модельдерін жасауға көмектеседі.

Яғни, елдің сапалы экономикалық өсуі субъектілердің біркелкі экономикалық дамуымен мүмкін. Дәл осындай жағдай қаламен де байқалады. Қалада тұруды жақсарту үшін оның қалалық кеңістігін біркелкі дамыту қажет.

Сол сияқты, қала құрылысы проблемалары әсіресе пандемиядан кейін пайда болды. Қаланың инфрақұрылымдық нысандарды біркелкі бөлусіз кеңеюі урбанизацияланған аумақтар үшін өзекті мәселеге айналды. Біз үздік әлемдік және отандық тәжірибеге сүйене отырып, урбанизацияланған аумақтарды дамытуды ұйымдастыруда, жоспарлауда және стратегиялық басқаруда қаланың цифрлық егізін пайдалануды ұсындық [3].

Сонымен, қаланың цифрлық егізі қалалық тәжірибені, құрылыстың ұйымдастырушылық схемаларын, көлемдік-кеңістіктік регламенттерді, дизайн-кодтарды жақсартуға, қала құрылысы мәселелерін шешуге, тарихи мұраны сақтауға мүмкіндік береді.

1. <https://www.akorda.kz/kz/memleket-basshysy-astana-kalasyndamytu-maseleleri-zhoninde-kenes-otkizdi-310122>

2. Шалина Д.С., Тихонов В.А., Степанова Н.Р. Развитие урбанизированных территорий с использованием цифровых двойников // Фундаментальные исследования. – 2022. – № 2. – С. 61-65;

3. Measuring Distance to the SDG Targets. An Assessment of where OECD countries stand June 2017. Paris, OECD, 2017. 62 p. URL.: <https://www.oecd.org/sdd/measuring-distance-to-the-sdgs-targets.htm>.

Антощук В.В., 4 курс (Карагандинский университет Букетова)
Научный руководитель - к.э.н., доцент кафедры «Финансы» Лисова Н.А.

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ СИСТЕМЫ ФИНАНСОВОГО УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЕМ

Финансовое управление является одной из ключевых функций в деятельности предприятия. Оно включает в себя планирование, организацию, контроль и анализ финансовых ресурсов, направленных на достижение целей организации. В условиях постоянно меняющейся экономической среды предприятия должны постоянно совершенствовать свой механизм финансового управления, чтобы обеспечить эффективное использование своих финансовых ресурсов.

Формирование системы финансового управления предприятием осуществляется на основе следующих принципов:

1. Принцип временной стоимости денег: Финансовые решения должны учитывать стоимость денег во времени, учитывая фактор временной стоимости денег и дисконтирование будущих денежных потоков.

2. Принцип риска и доходности: Финансовые решения должны учитывать баланс между риском и ожидаемой доходностью.

3. Принцип оптимальной структуры капитала: Фирма должна стремиться к оптимальной структуре капитала, достигая баланса между собственными и заемными средствами.

4. Принцип инвестиций: Фирма должна принимать решения об инвестициях, основываясь на анализе потенциальной доходности и рисков проектов.

В основе функционирования системы финансового управления лежат следующие компоненты:

1. Финансовое планирование: Разработка долгосрочных и краткосрочных финансовых планов, включая бюджетирование и прогнозирование финансовых показателей.

2. Финансовый анализ: Мониторинг и анализ финансовых показателей для оценки финансового состояния и эффективности предприятия.

3. Управление оборотным капиталом: Управление запасами, дебиторской и кредиторской задолженностью для обеспечения нормального функционирования бизнеса.

4. Управление инвестициями: Принятие решений об инвестициях в новые проекты и активы с учетом ожидаемой доходности и рисков.

5. Управление финансовыми рисками: Идентификация, оценка и управление финансовыми рисками, такими как курсовые риски, процентные риски и операционные риски.

Планирование финансовых ресурсов является основой эффективного финансового управления предприятием. Оно включает в себя определение финансовых целей, анализ текущей финансовой ситуации, разработку стратегии финансового развития и определение необходимых финансовых ресурсов. В современных условиях предприятия должны